

Civilutskottets betänkande

2024/25:CU2

Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen.

Lagändringarna innebär att det förtydligas att bygg-, rivnings- och markåtgärder ska planeras och utföras med aktsamhet. Det sker genom att ett allmänt aktsamhetskrav införs. Det ska framgå av föreskrifter som meddelas med stöd av ett bemyndigande i lagen vad som krävs för att uppfylla aktsamhetskravet. Syftet med lagändringarna är bl.a. att begränsa risken för att människor eller egendom skadas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns en reservation (MP).

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:143 Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder.

Tre yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Regeringens lagförslag	5
Aktsamhetskravets omfattning	6
Reservation	7
Aktsamhetskravets omfattning, punkt 2 (MP)	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
Följdmotionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:143.

2. Aktsamhetskravets omfattning

Riksdagen avslår motion

2023/24:2915 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1–3.

Reservation (MP)

Stockholm den 17 oktober 2024

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilander (SD), Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Rashid Farivar (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Noria Manouchi (M), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Katarina Luhr (MP), Gulan Avcı (L), Markus Kallifatides (S), Magnus Oscarsson (KD) och Åsa Hartzell (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2023/24:143 Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionen finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen som innebär att det allmänna kravet att bygg-, rivnings- och markåtgärder ska planeras och utföras med aktsamhet ska komma till tydligt uttryck.

Bakgrund

Plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, innehåller bl.a. regler om genomförande av bygg-, rivnings- och markåtgärder. De reglerna innehåller ingen bestämmelse om att den som utför åtgärden ska iaktta aktsamhet vid genomförandet. Vissa regler till skydd för människors hälsa och säkerhet samt egendom finns dock i plan- och byggförordningen (2011:338) och i Boverkets byggregler (BFS 2011:6), förkortad BBR. Enligt regeringen innebär de reglerna att det redan i dag kan sägas finnas ett aktsamhetskrav i plan- och byggregelverket.

Boverket avser att upphäva BBR och ersätta den författningen med flera olika författningar vars innehåll ska följa indelningen och strukturen i PBL. I samband med det avser Boverket att, med stöd av det bemyndigande som föreslås i lagförslaget, upprätta en särskild författning där de nuvarande reglerna om skydd för hälsa m.m. tas in.

Propositionen

Regeringen anser att det bör förtydligas att den som genomför en bygg-, rivnings- eller markåtgärd ska vidta aktsamhet vid planering och utförande av åtgärden. Därför föreslår regeringen att ett allmänt krav på aktsamhet ska tas in i PBL. Vad som krävs för att uppfylla kravet ska framgå av föreskrifter från regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Lagändringarna är inte avsedda att förändra det rådande rättsläget.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag. Utskottet anser därför att lagförslaget bör antas av de skäl som anförs i propositionen.

Aktsamhetskravets omfattning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att aktsamhetskravet ska omfatta resursanvändning samt kultur- och naturvärden. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande rätt.

Jämför reservationen (MP).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2915 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås tillkännagivanden till regeringen om att den bör se till att plan- och byggregelverkets krav på aktsamhet även omfattar resursanvändning (yrkande 1) samt kultur- och naturvärden (yrkandena 2 och 3). Motionärerna framför bl.a. att byggbranschen är den näst mest avfallsgenererande sektorn i Sverige samt att oersättliga kultur- och naturvärden riskerar att gå förlorade om bygg-, rivnings- och markåtgärder utförs på ett oaktsamt sätt.

Gällande rätt m.m.

PBL innehåller regler som syftar till att bevara bl.a. historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Ändringar i befintlig bebyggelsemiljö ska t.ex. utföras med varsamhet om bebyggelsemiljöns karaktärsdrag enligt 2 kap. 6 § PBL. Ett motsvarande varsamhetskrav för enskilda byggnader gäller enligt 8 kap. 17 § PBL. En byggherre är vidare skyldig att lämna uppgifter i kontrollplanen om vilket avfall som en bygg- eller rivningsåtgärd kan ge upphov till, samt om hur man avser att möjliggöra en materialåtervinning av hög kvalitet (10 kap. 6 § PBL).

Miljöbalkens krav på resurshushållning gäller även vid utförande av bygg-, rivnings- och markåtgärder.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Boverket bedriver vidare ett arbete som rör miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, som bl.a. innehåller preciseringar om hur kulturvärden ska bevaras, användas och utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det enligt gällande regler finns ett visst skydd av de värden som motionärerna vill att aktsamhetskravet ska omfatta. Vidare noterar utskottet att Boverket bedriver ett pågående arbete på området.

Utskottet anser därmed inte att det finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av det som framförs i motionen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Reservation

Aktsamhetskravets omfattning, punkt 2 (MP)

av Katarina Luhr (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2915 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Det krav på aktsamhet vid genomförande av bygg-, rivnings- och markåtgärder som nu införs bör av flera skäl gå längre än vad regeringen föreslagit.

Det är angeläget att minska den mängd avfall som genereras av byggbranschen. För att utsläppen ska kunna minska och resursanvändningen bli mer effektiv behöver byggprojekt, från planering till färdigställande, genomsyras av cirkulära perspektiv. Även om en viss mängd avfall är ofrånkomlig behöver t.ex. material återbrukas i större utsträckning. Att föra in ett krav på aktsamhet om resursanvändning skulle bidra till det. Det kan också bidra till att Sverige uppnår målen i EU:s bindande klimatlagstiftning samt i regeringens egen klimathandlingsplan.

Plan- och byggregelverket saknar skrivningar om särskild aktsamhet om kultur- och naturvärden. Samtidigt går ofta oersättliga kulturvärden om intet helt i onödan, särskilt vid renoveringar. Vissa åtgärder, t.ex. schaktning, kan vålla direkt skada på naturvärden som då kan förlora egenskaper såsom att främja djur- och växtliv samt leda vatten. Blommande eller bärande natur kan, utöver det ekonomiska värde som i vissa fall kan beräknas, ha en stor och skyddsvärd betydelse för sin omgivning.

Regeringen bör därför se till att aktsamhetskravet i plan- och byggregelverket även omfattar resursanvändning samt kultur- och naturvärden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:143 Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Följdmotionen

2023/24:2915 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att aktsamhetskravet i plan- och byggregelverket även omfattar resursanvändningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att plan- och byggregelverket även omfattar kulturvärden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att plan- och byggregelverket även omfattar naturvärden och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)

dels att 10 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 10 kap. 2 a § och 16 kap. 10 a §, och närmast före 10 kap. 2 a § och 16 kap. 10 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §

Detta kapitel innehåller bestämmelser om

1. förutsättningar för att få påbörja vissa åtgärder och ta ett byggnadsverk i bruk,

2. byggherrens skyldighet att kontrollera genomförandet och ha en kontrollplan,

3. kontrollansvariga och deras uppgifter,

4. tekniskt samråd och startbesked innan åtgärderna påbörjas,

5. utstakning av en planerad byggnad, tillbyggnad eller anläggning,

6. byggnadsnämndens arbetsplatsbesök, och

7. slutsamråd och slutbesked i samband med att åtgärderna avslutas.

2. aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder,

3. byggherrens skyldighet att kontrollera genomförandet och ha en kontrollplan,

4. kontrollansvariga och deras uppgifter,

5. tekniskt samråd och startbesked innan åtgärderna påbörjas,

6. utstakning av en planerad byggnad, tillbyggnad eller anläggning,

7. byggnadsnämndens arbetsplatsbesök, och

8. slutsamråd och slutbesked i samband med att åtgärderna avslutas.

Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder*2 a §*

Bygg-, rivnings- och markåtgärder ska planeras och utföras med aktsamhet. Vad som krävs för att uppfylla kravet på aktsamhet framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 10 a §.

16 kap.***Föreskrifter om aktsamhet****10 a §*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att uppfylla kravet på aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder enligt 10 kap. 2 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.